

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

6-7

На крају књиге дат је напоредни текст из старог језика с преводима и у транскрипцијама. Одломак из Методијева живота дат је у латинској транскрипцији, а потом на новом словеначком, хрватском, српском (зашто ли је то тако незгодно издвојено и наглашено?), македонском и бугарском језику. Овим напоредним постављањем текста много ће допринети да се у исто време могу стећи одређенији утисци о сродности, појединостима и односима јужнословенских језика, посебно — њихове лексике, фонетике, морфологије и синтаксе...

Књига је рађена према богатој научној литератури, али с практичном наменом. Писац је стога навео богату научну грађу — расправе, дела и прилоге који претресају различна питања наших језика. Овај попис ће такође бити од користи ономе који жели да даље проширује или продубљује знање о нашим језицима. Природно је да је овоме тешко учинити приговор, осим толико — да овде заједно стоје крупна, значајна дела а поред њих каткад ситније и не тако важне ствари. Али и та дела и списи и мање вредности свакако нешто значе и за

различна и сложена питања прошлости и садашњости наших језика. Све би ово више користило да је литература окупљена око појединих проблема, али би се тиме, треба признати, морало много ствари и понављати, што би још више компликовало ствар с другог гледишта.

Књига је писана врло занимљиво, сажето, с довољно илустрација различном материјом језичком и добро ће доћи особито наставницима наших језика. Они ће овде наћи преглед, целину и генезу многих појава. Надам се да ће и настава наших језика овим бити унапређена ако наставници буду схватили потребу да дају својим ученицима и нешто података из развитка и односа јужнословенских језика. Ово се може радити, у свакој подесној прилици, али о овим стварима треба потпуније обавестити бар најстарија два разреда наших гимназија. Они већ треба да понешто детаљније знају уз стање о данашњим језицима нашим још и о њиховој вези у прошлости и односима у садашњости. Стога књигу топло препоручујем.

М. С. Лалевих

НАШ ЈЕЗИК

(Нова серија, књ. VII, св. 7-10)

Чланак проф. А. Белића „Значај рада комисије за уједначење правописа“ уствари је предавање које је он одржао 21 III 1956 г. на Народном универзитету у Сарајеву. Осврћући се на историјат нашега правописа, проф. Белић се задржава на разликама које постоје у овој правци између београдског и загребачког центра и истиче важност посла који је преузела Комисија за уједначење правописа. Проф. Белић посебно истиче да се ка том главном задатку „иде чврстим и поузданим корацима“.

Други је чланак проф. М. Стевановића „Глаголски облици пасива“. Проф. Стевановић утврђује да је веза облика презента глаг. ј е с а м с а трпним придевом, када овај има глаголску функцију, управо глаголски облик перфекта пасива (ја сам хваљен, ја сам похваљен). Ако је, пак трпни придев употребљен у функцији право

придева, облици типа штап је сломљен и сл. имају презентско значење. Али, управо с обзиром да трпни придев овде нема глаголску функцију, ова се веза не може сматрати пасивним презентом. У српскохрватском језику пасивни презент се исказује активним обликом презента несвршених глагола и речцом се (то је писац који се данас највише чита). Кључна је управо ова констатација проф. Стевановића: „Облици перфекта, плусквамперфекта и футура егзактног пасива јесу сложени облици различни од истих облика актива само по томе што у њима имамо облик трпног, место облика радног глаголског придева“.

Проф. А. Белић у чланку „Летење, седење“ образлаже зашто сматра да ове глаголске именице у источном изговору треба да гласе летење, седење а у јужном летјење, сједјење.

В. М. Мишовић у чланку „Значење неких речи и израза у народним песмама“ објашњава: 1) пустимице ударити некога нечим (= ударити га испуштајући из руку оно чиме се удара); 2) дерати (кожу) на мијех (= скидати кожу са заклане животиње онако као што се то чини кад се од ње жели направити мех); 3) подлистати тешкијем оловом (= покрити цркву оловом при чему олово врши главну функцију за покривање преко кога би дошла нека друга врста крова као декоративни материјал); 4) платно (= зид, површина (страна), лице зида било споља било изнутра).

А. Пецо у чланку „Облици колективних именица на -ад“ приказује како стоји ствар са променом ових именица у појединим дијалектима нашим и код писаца а исто тако и шта о свему овоме говоре граматичари.

Проф. Милош С. Московљевић у чланку „Уз појаву једног речника“ говори о Медицинском речнику проф. д-ра Александра Костића. Истичући позитивне стране ове књиге, проф. Московљевић износи и читав низ примедба.

Проф. М. Стевановић објавио је и чланак „Две грешке код двојице писаца“. Истиче, прво, да је неправилно кад се рече: од Коларчева књижевна фонда (правилно је: од Коларчева књижевног фонда);

друго, да презент глагола сломити правилно гласи сломим а не сломијем (иако се и овај други облик може почесто чути).

Доц. Милка Ивић у своме чланку „Однос између квалитативног генитива и квалитативног инструментала“ утврђује на материјалу српскохрватског језика кад се за обележавање особине (квалитета) нечега може употребити инструментал а кад генитив.

Митар Пешикан објавио је чланак „О уметку -ов- (-ев-) у множини именица прве врсте“. Пошто је истакао да се не може потпуно прецизно утврдити које именице прве врсте граде плурал помоћу уметка -ов- (-ев-) а које не, Пешикан одређује, онолико колико се то може, правилности које се овде испољавају.

У рубрици „Језик у школи“ објављен је чланак проф. М. С. Лалевића „Обрада подређених реченица“. Чињеницу да „Наш језик“ са разумевањем обраћа потребну пажњу на наставу језика, као и чињеницу да своје странице радо уступа проф. Лалевићу, треба окарактерисати као позитивну и веома корисну.

На крају су штампане „Језичке поуке“, чији су аутори Св(етислав) П(редић) и А(сим) П(ецо).

Регистар VII књиге нове серије НЈ израдио је Св(ета) Н(иколић).

Берислав М. Николић

БИБЛИОГРАФИЈА

ИСТОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ И КРИТИКА

1. Ђурић др Војислав, **Постанак и развој народне књижевности** — Београд, „Нолит“ 1956.
2. Мицкијевич Адам, **О српској народној поезији** (Стојан Суботин: „Адам Мицкијевич и наша народна поезија“ — Цетиње, „Народна књига“ 1955).
3. **Одабране народне приповетке** (предговор написао Михаило Панић-Суреп) — Београд, „Нолит“ 1956.
4. **Дубровачка поезија. Зборник** (предговор написао Драгољуб Павловић) — Београд, „Просвета“ 1956.
5. **Књига о Стерији**. Књигу уредили: Бранислав Миљковић, Милан Ђоковић — Београд, Српска књижевна задруга 1956.
6. Васиљев Нада, **Јован Стерија Поповић** — Књижевност и језик у школи год. III, бр. 1 (1956) 1-6.
7. Мучалица Олга, **Стерија у Србији** — Књижевност и језик у школи год. III, бр. 1 (1956) 7-17.
8. Игњатовић Јаков, **Васа Решпект** (Предговор написао Велибор Глигорић) — Београд, „Нолит“ 1956.
9. Глишић Милован, **Изабране приповетке** (Велибор Глигорић: „Милован Глишић“) — Београд, „Просвета“ 1956.
10. Лазаревић Лаза, **Приповетке** (Велибор Глигорић: „Приповетке Лазе Лазаревића“) — Београд, „Рад“ 1956.
11. Сремац Стеван, **Поп Ћира и поп Спира** (Вељко Петровић: „О делу Стевана Сремца“) — Београд, „Јез“ 1956.
12. Ковачић Анте, **Међу жабарима** (Милан Селаковић: „Анте Ковачић“ — Загреб, „Школска књига“ 1956).
13. Крањчевић Силвије, **Песме** (др Илија Мамузић: „Песниковим путевима“) — Београд, „Нолит“ 1956.
14. Костић Предраг, **Бора Станковић** — Београд, „Нолит“ 1956.
Са библиографијом радова о Бори Станковићу.
15. Кочић Петар, **Изабране стране** (Новак Новаковић: „Петар Кочић“) — Загреб, „Школска књига“ 1956.
16. Шантић Алекса, **Пјесме** (др Војислав Ђурић: „Поезија Алексе Шантића“) — Београд, „Просвета“ 1956.
17. Назор Владимир, **Одабрана дјела** (Владимир Поповић: „О Владимиру Назору“) — Загреб, „Просвјета“ 1956.
18. Богдановић Милан, **О Крлежи** (Зоран Гавриловић: „Милан Богдановић“) — Нови Сад, Матица српска 1956.
19. Андрић Иво, **Одабране приповетке** (Велибор Глигорић: „Иво Андрић“) — Нови Сад, Матица српска 1956.
Са библиографијом радова.
20. Цесарец Аугуст, **На последњим трачницама** (Ели Финци: „Лик Аугуста Цесарца“) — Београд, „Дечја књига“ 1956.
21. Рацин Коста, **Песме** (Воја Илијашевић: „Једна топла литерарна повест“ и „Преглед појединих црта савременог македонског језика“) — Београд, „Нолит“ 1956.
22. Јакшић-Јовановић Иванка, **Прилог проучавању књижевног рада Јована Поповића** — Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. XXII, св. 3-4 (1956) 232-240.
23. Ковачић Иван Горан, **Јама** (Иво Фрол: „Иван Горан Ковачић“) — Београд, „Дечја књига“ 1956.
24. Ћопић Бранко, **Изабране приповетке** (Предговор написао Радмило Димитријевић) — Нови Сад, Матица српска 1956.
25. Ћопић Бранко, **Дјечак прати змаја „Приповетке“** (Велибор Глигорић: „Приповедач Бранко Ћопић“) — Београд, „Просвета“ 1956.
26. Алечковић Мира, **Пријатељи** (Арсен Диклић: „О Мири Алечковић и њеном детињству“) — Сарајево, „Свјетлост“ 1956.

27. Скерлић Јован, Писци и књи-
ге I (Ели Финци: „Јован Скерлић у
своје време“) — Београд, „Про-
света“ 1956.

28. Скерлић Јован, Писци и књи-
ге IV (из страних књижевности) —
Београд, „Просвета“ 1956.

29. Поповић Богдан, Есеји — Це-
тиње, „Народна књига“ 1955.

Садржај: Шта је велики песник? —
О „Песмама“ А. Шантића. — Јован
Скерлић као књижевни критичар. —
Суд о суду. — Слика и критика.

30. Антологија српске прозе I
(Предговор написао Велибор Глиго-
рић) — Београд, „Нолит“ 1955.

31. Антологија новије хрватске
лирике I (Предгор написао Комбол
др Миховил) — Београд, „Нолит“ 1956.

Са биографским и библиографским
подацима.

32. Шегедин Петар, Антологија хр-
ватске прозе I — Београд, „Нолит“
1956.

33. Македонска умјетничка пое-
зија и проза (Сафет Бурин: „Ма-
кедонска књижевност — њен ра-
звитак у току векова и њени прет-
ставници“ — Сарајево, „Свјетлост“
1955.

34. Витошевић Драгиша, Сличности
и личности — Летопис Матице срп-
ске год. 133, књ. 379, св. 2 (1957)
169-173.

35. Секулић Исидора, Говор и је-
зик културна смотра народа —
Београ, „Просвета“ 1956.

МЕТОДИКА И ШКОЛСКА ПРАКСА

1. Мамузић др Илија, Нови прилози
настави матерњег језика у сред-
њим школама — Београд, „Нолит“
1956.

2. Павловић Божо, Из методике
рада са члвцима из читанке —
Наша школа год. VII, бр. 7-8 (1956)
334-344.

3. Мамузић др Илија, „Стојанка
мајка кнежопољка“ — рад у VI ра-
зреду осмогодишње школе — Наша
школа год. VIII, бр. 1-2 (1957) 18-21.

4. Моачанин Павле, Из наставе гра-
матике у нижим разредима осмо-
годишње школе — Наша школа год.
VII, бр. 9-10 (1956) 359-364.

5. Јањушевић Десанка, Појам о
промени именица — падежи — На-
ша школа год. VII, бр. 9-10 (1956)
393-399.

6. Мамузић др Илија, Глаголски
додаци у VI разреду — Педагошка
стварност год. III, бр. 1 (1957) 42-45.

7. Ђикић Хасан, Писмени састав
на основу посматрања — Наша
школа год. VII, бр. 7-8 и 9-10 (1956)
300-306, 410-413.

8. Моачанин Павле, Говорне ве-
жбе у нижим разредима осмого-
дишње школе — Педагошка ствар-
ност год. III, бр. 1 (1957) 37-41.

9. Перић Иво, Ученици и читање
књижевних дела — Наша школа год.
VII, бр. 9-10 (1956) 378-382.

10. Брабец Мирослав, Умјетнички
филм као средство развијања по-
сматрачких способности ученика
— Наша школа год. VIII, бр. 1-2 (1957)
11-17.

Д. Морачић

САДРЖАЈ

<i>Василије Точанац</i> : Књижевност Народноослободилачког рата	275
<i>Милија Станић</i> : Басне М. Вукасовића	285
<i>Јован Вуковић</i> : О понеким питањима наше граматике	297
<i>Владета Вуковић</i> : Песнички утицаји на лирику Војислава Илића	309

МЕТОДИКА И НАСТАВНА ПРАКСА

<i>Анђелија Појов</i> : Облици писмених састава	316
<i>Новак Новаковић</i> : Кочићев „Јазавац пред судом“	334
<i>д-р Илија Мамузић</i> : О настави књижевности у средњим школама	341

ПРИЛОЗИ И ДИСКУСИЈА

<i>Радослав Јосимовић</i> : О уметничком критеријуму	349
<i>Станоје Филиповић</i> : Ко је Рака у Глишићевој „Роги“?	359
<i>Миодраг С. Лалевић</i> : Обрада поређења придова	363
<i>Василије Точанац</i> : О мотиву и сижеу и о неким другим изразима	367

ПРИКАЗИ И БЕЛЕШКЕ

<i>Слободан Марковић</i> : Неке одлике прозног стваралаштва Владана Деснице	372
<i>Василије Точанац</i> : Забелешке уз једну антологију	375
<i>Миодраг С. Лалевић</i> : Језик, часопис за културу хрватскога књижевног језика, год. IV, бр. 1-5	378
<i>Миодраг С. Лалевић</i> : Јанко Јуранчич, Јужнословански језици	381
<i>Берислав Николић</i> : Наш језик, књ. VII, свеска 7-10	383

БИБЛИОГРАФИЈА

<i>Дамјан Морачић</i> : Библиографија историје књижевности, критике, методике и школске праксе	385
--	-----

